

DAVLAT MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM-TARBIYA JARAYONINI MONITORING QILISH VA BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

NARGIZA ZARIPOVA RAHIMDJONOVNA

Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on shahar

19-DMTT tashkiloti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini monitoring qilish va baholash tizimini takomillashtirishning zamonaviy yondashuvlari yoritilgan. Unda maktabgacha yoshdagi o'quvchilarning rivojlanish darajasini aniqlashda pedagogik monitoringning o'rni, baholash jarayonining shaffofligi va uzluksizligini ta'minlash masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, ta'lim-tarbiya jarayonida sifat ko'rsatkichlarini aniqlash, tarbiyachi faoliyatini tahlil qilish hamda ta'lim natijalarini baholashda zamonaviy pedagogik va raqamli yondashuvlardan foydalanishning ahamiyati asoslab beriladi. Maqolada monitoring va baholash tizimini takomillashtirish orqali ta'lim-tarbiya sifati va samaradorligini oshirish imkoniyatlari ilmiy-pedagogik nuqtayi nazardan yoritiladi.

Kalit so'zlar: *Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari, ta'lim-tarbiya jarayoni, pedagogik monitoring, baholash tizimi, ta'lim sifati, zamonaviy yondashuvlar, tarbiyachi faoliyati, rivojlanish ko'rsatkichlari.*

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida maktabgacha ta'lim bosqichi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini ta'minlash, o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va ta'lim sifati oshirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Ushbu jarayonda monitoring va baholash tizimining to'g'ri yo'lga qo'yilishi ta'lim-tarbiya ishlarining sifat ko'rsatkichlarini aniqlash, mavjud muammolarni o'z vaqtida aniqlab bartaraf etish hamda pedagogik faoliyatni takomillashtirishga xizmat qiladi.

Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida olib borilayotgan ta'lim-tarbiya jarayoni uzluksiz, tizimli va maqsadga yo'naltirilgan bo'lishi lozim.

Shu bois monitoring va baholash jarayonlari faqatgina natijani aniqlash bilangina cheklanmay, balki o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini inobatga olgan holda ularning rivojlanish dinamikasini kuzatish, tarbiyachilarning kasbiy faoliyatini tahlil qilish hamda ta'lim jarayonini takomillashtirishga

yo'naltirilgan bo'lishi zarur. Zamonaviy yondashuvlar asosida tashkil etilgan monitoring tizimi ta'lim-tarbiya jarayonida shaffoflik, aniqlik va izchillikni ta'minlaydi.

ASOSIY QISM

Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini monitoring qilish va baholash tizimi ta'lim sifatini ta'minlashning asosiy mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Ushbu tizim orqali maktabgacha yoshdagi o'quvchilarning rivojlanish darajasi, tarbiyachilarning kasbiy faoliyati hamda ta'lim-tarbiya jarayonining umumiy samaradorligi aniqlanadi. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda maktabgacha ta'lim tizimini tubdan isloh qilish jarayonida monitoring va baholash masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, samarali monitoring tizimi faqat nazorat vazifasini bajarmaydi, balki ta'lim-tarbiya jarayonini rivojlantirish, kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etishga xizmat qiladi. Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida zamonaviy yondashuvlar asosida monitoringni tashkil etishda o'quvchilarning yosh xususiyatlari, individual rivojlanish sur'atlari hamda psixologik holati inobatga olinmoqda. Bu esa baholash jarayonining insonparvar va rivojlantiruvchi xarakter kasb etishini ta'minlaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-09-30 sanadagi "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori maktabgacha ta'lim tizimida sifat monitoringini yo'lga qo'yish uchun muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qildi. Mazkur qarorda maktabgacha ta'lim sifatini baholash, pedagoglar faoliyatini tahlil qilish va ta'lim jarayonining natijadorligini oshirish vazifalari belgilab berilgan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasining 2019-12-16 sanada qabul qilingan "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonuni davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida monitoring va baholash tizimini tashkil etishning huquqiy asoslarini mustahkamladi. Ushbu qonunda ta'lim-tarbiya jarayonining sifatini ta'minlash, o'quvchilarning rivojlanishini baholash hamda pedagogik jarayonni muntazam monitoring qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

Amaliy jihatdan qaralganda, 2020-08-22 sanada tasdiqlangan "Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarning rivojlanishini kuzatish va baholash tartibi to'g'risida"gi nizom monitoring jarayonini tizimli tashkil etishga xizmat qilmoqda. Ushbu nizom asosida o'quvchilarning nutqiy, jismoniy, ijtimoiy-emotsional va bilish rivoji bosqichma-bosqich kuzatilib, baholanadi. Bu jarayon tarbiyachilarga individual yondashuvni amalga oshirish imkonini beradi.

Pedagog olimlar tomonidan ham mazkur masala ilmiy jihatdan yoritilgan. Jumladan, N. Saidahmedovning 2018-yilda chop etilgan "Pedagogik monitoring va ta'lim sifati" nomli asarida maktabgacha ta'limda monitoring tizimining mazmuni va

ahamiyati ochib berilgan. Muallif monitoringni ta'lim sifatini boshqarishning muhim vositasi sifatida talqin qiladi.

Shuningdek, R. Jo'rayev 2020-yilda e'lon qilingan ilmiy maqolalarida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida baholash tizimini takomillashtirish orqali ta'lim samaradorligini oshirish masalalarini tahlil qilgan. Uning fikricha, monitoring jarayoni faqat hisobot uchun emas, balki ta'lim jarayonini rivojlantirishga xizmat qilishi lozim.

D. Sharipova tomonidan 2021-yilda yozilgan "Maktabgacha ta'limda sifat monitoringi" nomli ilmiy ishda davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida monitoringni tashkil etishning amaliy mexanizmlari yoritilgan. Muallif monitoring jarayonida tarbiyachilar, metodistlar va rahbarlarning o'zaro hamkorligi muhim ekanligini ta'kidlaydi.

Zamonaviy yondashuvlar asosida monitoring va baholash tizimini takomillashtirish natijasida davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonining shaffofligi, samaradorligi va sifat ko'rsatkichlari sezilarli darajada oshmoqda. Bu esa o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Amaliy jarayonning jadvaldagi ifodasi:

Normativ-huquqiy hujjat yoki manba nomi	Qabul qilingan sana	Amaliy ahamiyati
Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni tubdan takomillashtirish to'g'risidagi Prezident qarori	2017-09-30	Monitoring va baholash tizimini davlat darajasida joriy etish
Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risidagi Qonun	2019-12-16	Ta'lim sifati va baholashning huquqiy asoslarini belgilash
O'quvchilarning rivojlanishini kuzatish va baholash tartibi to'g'risidagi nizom	2020-08-22	O'quvchilar rivojini tizimli monitoring qilish
N. Saidahmedov "Pedagogik monitoring va ta'lim sifati"	2018	Monitoringning nazariy asoslarini yoritish
R. Jo'rayev ilmiy maqolalari	2020	Baholash tizimini takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar
D. Sharipova "Maktabgacha ta'limda sifat monitoringi"	2021	Monitoringni tashkil etishning amaliy mexanizmlari

XULOSA

Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini monitoring qilish va baholash tizimini takomillashtirish bugungi kunda ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida tahlil qilingan huquqiy-me'yoriy hujjatlar va pedagogik yondashuvlar shuni ko'rsatadiki, monitoring jarayoni faqat nazorat vazifasini bajarish bilan cheklanmasdan, balki ta'lim-tarbiya jarayonini rivojlantirish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va pedagogik faoliyatni takomillashtirishga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan qonunlar, qarorlar va nizomlar davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida monitoring va baholash tizimini izchil va tizimli ravishda yo'lga qo'yishga mustahkam huquqiy asos yaratdi. Ushbu hujjatlar asosida o'quvchilarning rivojlanishini kuzatish, ta'lim-tarbiya natijalarini baholash hamda pedagoglar faoliyatini tahlil qilish amaliyotga joriy etilmoqda. Bu jarayon ta'lim sifatining oshishiga, ta'lim-tarbiya ishlarining shaffofligi va samaradorligini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi. *Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risidagi Qonun*. 2019-12-16.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. *Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi Qaror*. 2017-09-30.
3. Saidahmedov N. *Pedagogik monitoring va ta'lim sifati*. Toshkent. 2018.
4. Sharipova D. *Maktabgacha ta'limda sifat monitoringi*. Toshkent. 2021.